

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра міжнародної економіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

від «02» вересня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма:	Фінанси, банківська справа та страхування
Спеціальність:	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Галузь знань:	07 «Управління і адміністрування»
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська

Чернівці 2024 рік

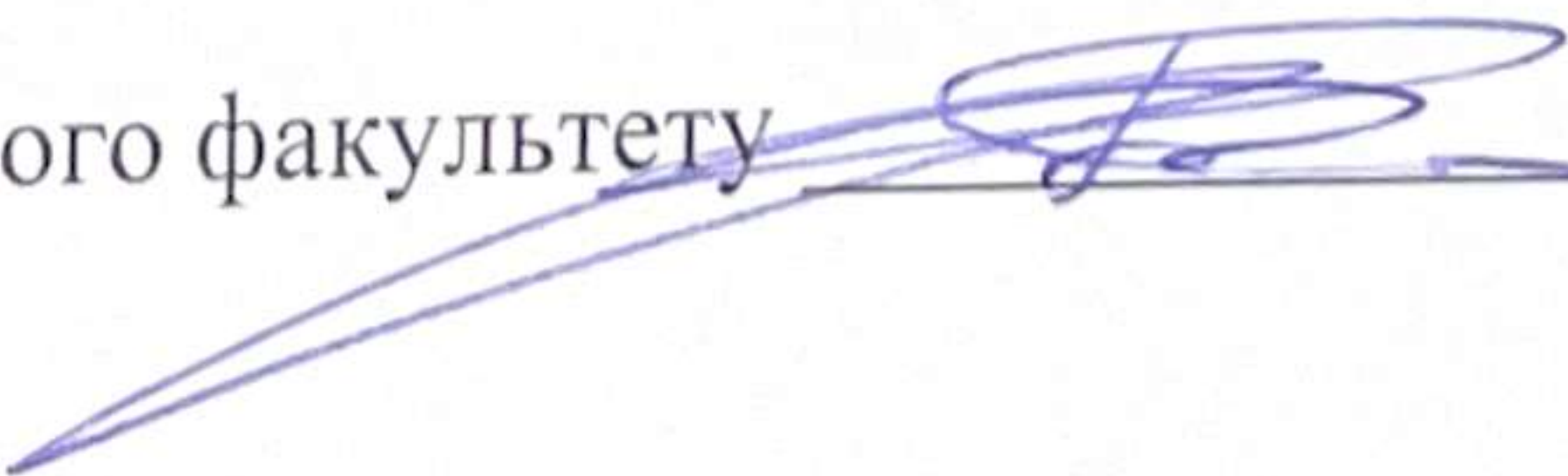
Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 03.04.2023 року, протокол № 3, та введеної в дію наказом ректора № 118 від 03.04.2023 р.

Розробник: **Шилепницький Павло Іванович**, професор кафедри міжнародної економіки, доктор економічних наук, професор
Викладач: **Шилепницький Павло Іванович**, професор кафедри міжнародної економіки, доктор економічних наук, професор

Погоджено з гарантом ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Завідувач кафедри Олександр САЄНКО

Схвалено методичною радою економічного факультету
Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року.

Голова методичної ради економічного факультету Роман ГРЕШКО

1. Мета навчальної дисципліни.

Пропонована навчальна дисципліна «Міжнародна економіка» викладається у 4 семестрі 2 курсу і рекомендована студентам вищих навчальних закладів економічного спрямування, які здобувають фахову освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

Мета навчальної дисципліни - формування у студентів знань про загальні світогосподарські процеси, опанування теоретичних основ та набуття навичок аналізу процесів і тенденцій у сфері міжнародної економічної взаємодії.

Навчальні дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Міжнародна економіка», - це «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Вступ у спеціальність». Вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» - це основа для засвоєння інших обов'язкових дисциплін, зокрема «Фінансовий ринок», «Фінансування малого бізнесу та стартапів», а також для виконання курсової роботи.

2. Результати навчання.

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Міжнародна економіка» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	II	IV	4	120	30	30	-	-	60	-	екзамен
Заочна	II	IV	4	120	12	2	-	-	106	-	екзамен

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	в тому числі					усього	в тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародної економіки. Міжнародна торгівля												
Тема 1. Предмет і структура курсу “Міжнародна економіка” Мета: зрозуміти предмет та структуру курсу «Міжнародна економіка», предмет вивчення Міжнародної економіки як самостійної наукової дисципліни, її місце в системі економічних наук.	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
Тема 2. Базові поняття міжнародної економіки Мета: вивчити основні категорії міжнародної економіки; знати систему міжнародного поділу праці (МПП), основні форми його прояву, тенденції та чинники розвитку, показники залучення країни в систему МПП, а також міжнародний поділ факторів виробництва.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 3. Відкрита економіка: значення та показники Мета: знати категорію відкритої економіки: основні характеристики, тенденції та показники відкритості; вивчити систему національних рахунків та теоретичні основи платіжного балансу країни.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9

Тема 4. Теорії міжнародної торгівлі Мета: вивчити основні теорії міжнародної торгівлі: Меркантилізм, модель «Ціни – золото – потоки» Д. Х'юма, теорію абсолютних переваг, теорію порівняльних переваг, теорію життєвого циклу продукту Раймонда Вернона, теорію економії на масштабах виробництва (зростаючої віддачі) Мюррея Кемпа, теорію інтерналізації Рональда Коуза, Пітера Баклі, Джона Даннінга та ін., теорію конкурентних переваг Майкла Портера.	10	4	4	-	-	2	10	1	-	-	-	9
Тема 5. Міжнародна торгівля: суть, структура, показники Мета: знати економічний зміст міжнародної торгівлі, особливості її розвитку, форми та методи здійснення, а також показники.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 6. Міжнародна торговельна політика Мета: вивчити систему регулювання міжнародної торгівлі, поняття та типи міжнародної торговельної політики; митне регулювання міжнародних торговельних відносин; нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі; особливості функціонування світової організації торгівлі.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Разом за ЗМ1	60	14	14	-	-	32	60	6	1	-	-	53
Змістовий модуль 2. Міжнародний рух факторів виробництва і функціональна система світового господарства												
Тема 7. Міжнародний рух капіталу Мета: знати значення та основні форми міжнародного руху капіталу; головні причини та наслідки міжнародного руху капіталу; суть та характерні риси прямих іноземних інвестицій; портфельні іноземні інвестиції: значення та відмінні риси; суть,	10	4	4	-	-	2	10	1	1	-	-	8

принципи, функції та форми міжнародного кредиту.												
Тема 8. Міжнародна міграція робочої сили Мета: вивчити: теоретичні засади світового ринку праці; історичні етапи розвитку міжнародної трудової міграції; основні форми міжнародної трудової міграції; причини та наслідки міжнародної міграції робочої сили; головні напрямки міжнародної трудової міграції.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 9. Міжнародна передача технологій Мета: знати: сутність міжнародного науково-технологічного обміну та його форми; основні способи і форми міжнародної передачі технологій; значення та правові форми захисту інтелектуальної власності; суть та основні види ліцензій; значення ліцензійної угоди та основні види ліцензійних платежів; поняття та основні напрямки розвитку міжнародного інжинірингу.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 10. Міжнародна валютно-фінансова система Мета: вивчити: сутність та структуру сучасної валютної системи, основні її елементи; поняття та основні види валют; валютний курс: основні поняття та види; загальний огляд етапів розвитку світової валютної системи; основні функції та види міжнародних валютних ринків; суть, види та інструменти світової валютної політики.	10	4	4	-	-	2	10	1	-	-	-	9
Тема 11. Інтеграційні процеси у світовому господарстві Мета: знати: основні чинники розвитку та значення міжнародної економічної інтеграції;	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9

форми та характерні риси міжнародної економічної інтеграції; фактори розвитку загальносвітової інтеграції; основні європейські інтеграційні процеси; північноамериканська міжнародна економічна інтеграція; економічна інтеграція країн Латинської Америки; інтеграційні процеси в Азії й Африці.												
Тема 12. Моніторинг та регулювання міжнародної економіки Мета: вивчити: систему міжнародного регулювання міжнародної економіки; характеристики міжнародної економічної організації; глобальні регуляторні інститути; вплив глобальної регулюючої системи СОТ на розвиток світової економіки; менеджмент світової глобальної економіки.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Разом за ЗМ2	60	16	16	-	-	28	60	6	1	-	-	53
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	12	2	-	-	106

3.3. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Предмет і структура курсу “Міжнародна економіка” 1. Еволюція розвитку науки «Міжнародна економіка» 2. Об’єктивні економічні закони міжнародної економіки	6	8
2	Базові поняття міжнародної економіки 1. Сучасні тенденції міжнародного поділу праці 2. Місце України в системі міжнародного поділу праці	6	9
3	Відкрита економіка: значення та показники 1. Тенденції відкритості економік світу 2. Характеристика платіжного балансу України	6	9
4	Теорії міжнародної торгівлі 1. Сучасні теорії міжнародної торгівлі 2. Аналіз економіки України через призму моделі Міжнародної конкуренції М. Портера	2	9
5	Міжнародна торгівля: суть, структура, показники 1. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі 2. Місце України в системі міжнародної торгівлі	6	9
6	Міжнародна торговельна політика 1. Ефективність інструментів міжнародної торговельної політики 2. Інструменти СОТ в здійсненні міжнародної торговельної політики	6	9
7	Міжнародний рух капіталу	2	8

	1. Основні світові експортери капіталу 2. Місце України в структурі міжнародного руху капіталу		
8	Міжнародна міграція робочої сили 1. Тенденції розвитку міжнародної міграції робочої сили. 2. Місце України на міжнародному ринку робочої сили	6	9
9	Міжнародна передача технологій 1. Характеристика структури міжнародного ринку технологій 2. Місце України на міжнародному ринку технологій	6	9
10	Міжнародна валютно-фінансова система 1. Тенденції розвитку міжнародних валютних ринків 2. Особливості функціонування ринків криптовалют	2	9
11	Інтеграційні процеси у світовому господарстві 1. Основні тенденції інтеграційних процесів у світі. 2. Вплив воєнної агресії РФ на євроінтеграційні перспективи України.	6	9
12	Моніторинг та регулювання міжнародної економіки 1. Зміна ролі наднаціональних органів регулювання в умовах глобалізації світової економіки. 2. Характеристика механізму вирішення спорів СОТ.	6	9

3.4. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Міжнародна економіка» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає наступні види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносилися на самостійне вивчення, а також виконання дослідницького завдання. За виконання завдання здобувач може отримати п'ять балів. Кількість балів, в яку оцінено виконання дослідницького завдання, може бути зменшена за наступні недоліки: недостатньо розкриті питання, низький рівень володіння питаннями, винесеними на самостійне опрацювання; оформлення. В цілому результати самостійної роботи здобувача оцінюються викладачем на практичних заняттях.

За погодженням з викладачем, здобувач може вибрати тему дослідження самостійно

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет і структура курсу “Міжнародна економіка” 3. Еволюція розвитку науки «Міжнародна економіка» 4. Об'єктивні економічні закони міжнародної економіки	5
2	Базові поняття міжнародної економіки 3. Сучасні тенденції міжнародного поділу праці 4. Місце України в системі міжнародного поділу праці	5
3	Відкрита економіка: значення та показники 3. Тенденції відкритості економік світу 4. Характеристика платіжного балансу України	5
4	Теорії міжнародної торгівлі 3. Сучасні теорії міжнародної торгівлі 4. Аналіз економіки України через призму моделі Міжнародної конкуренції М. Портера	5
5	Міжнародна торгівля: суть, структура, показники 3. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі 4. Місце України в системі міжнародної торгівлі	5
6	Міжнародна торговельна політика 3. Ефективність інструментів міжнародної торговельної політики 4. Інструменти СОТ в здійсненні міжнародної торговельної політики	5
7	Міжнародний рух капіталу 3. Основні світові експортери капіталу 4. Місце України в структурі міжнародного руху капіталу	5

8	Міжнародна міграція робочої сили 3. Тенденції розвитку міжнародної міграції робочої сили. 4. Місце України на міжнародному ринку робочої сили	5
9	Міжнародна передача технологій 3. Характеристика структури міжнародного ринку технологій 4. Місце України на міжнародному ринку технологій	5
10	Міжнародна валютно-фінансова система 3. Тенденції розвитку міжнародних валютних ринків 4. Особливості функціонування ринків криптовалют	5
11	Інтеграційні процеси у світовому господарстві 3. Основні тенденції інтеграційних процесів у світі. 4. Вплив воєнної агресії РФ на євроінтеграційні перспективи України.	5
12	Моніторинг та регулювання міжнародної економіки 3. Зміна ролі наднаціональних органів регулювання в умовах глобалізації світової економіки. 4. Характеристика механізму вирішення спорів СОТ.	5
13	Індивідуальне навчально-дослідне завдання	

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

При викладанні використовуються основні традиційні та інтерактивні методи навчання, новітні технології, спрямовані на досягнення освітньої мети й прогнозованих програмних результатів.

Методи навчання

- MН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)
- MН2 – семінари, практичні або лабораторні роботи
- MН3 – бізнес-кейси (індивідуальні або командні)
- MН4 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)
- MН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами
- MН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни
- MН8 – підготовка тез/доповіді на конференцію.
- MН9 – тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.
- MН10 – реферативні та пошукові дослідження.

Методи оцінювання

- Методами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:
- МО1 – контрольні роботи (тематичні, модульні).
 - МО2 – тести, опитування, самостійні роботи за індивідуальними завданнями.
 - МО3 – захист бізнес-кейсів, результатів досліджень
 - МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті
 - МО5 – презентації результатів виконання завдань
 - МО7 – презентація власного підготовленого кейсу, який складений на основі реальних сценаріїв і стратегій розвитку компаній, інноваційних регіонів.
 - МО8 – підсумковий контроль – залік (у тестовій формі)
 - МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітньої компоненти.

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення

дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5.1. Критерії оцінювання:

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, тестові питання та сформульовано правильні визначення з глосарію, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, але у відповіді не достатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, і в той же час тестові завдання розв'язано з деякими неточностями, виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання тестового завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

5.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1 (30 балів)						Змістовий модуль 2 (30 балів)							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

З навчальної дисципліни «Міжнародна економіка» проводиться семестровий екзамен в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни, і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Екзаменаційний білет містить 5 завдань, з яких можна отримати максимально 40 балів: теоретичне питання з дисципліни (10 балів), тестові завдання (закриті) (6 балів), ситуатійне завдання (10 балів), глосарій (10 балів) та тестове запитання (відкрите) (4 бали).

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів і ситуатійного завдання відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також екзамен може бути проведений у письмовій формі.

5.3. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: контрольні роботи; стандартизовані тести; проєкти; аналітичні звіти; реферати; есе; розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах; контрольні роботи; завдання на тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, презентація) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є іспит.

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Архієреєв С.І., Волоснікова Н.М., Климова С.О. Міжнародна економіка і міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред. проф. Архієреєва С.І. Харків : НТУ «ХПІ», 2019. 234 с.
2. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М. Міжнародна економіка : підруч. Київ : «Діса Плюс», 2021. 428 с.
3. Кібік О.М., Нестерова К.С., Хаймінова Ю.В. Міжнародна економіка : навч.-метод. посіб. Одеса : НУ "ОЮА", 2020. 85 с.
4. Ковбатюк М.В., Кузьменко О.М., Майкова Е.В., Шкляр В.В., Шевчук В.О. Міжнародна економіка : навч. посіб. Київ : КВІЦ, 2021. 440 с.
5. Світова економіка : навч. посіб. / за ред. Фомішиної В.М. Одеса : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 612 с.
6. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика : підруч. Київ : Либідь, 2019. 960 с.

7.2. Додаткова

1. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Панкова, Н.Б. Даниленко. 9-те вид., стер. К. : Знання, 2013. 469 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за наук. ред. А. А. Мазаракі, Т.М. Мельник / Т. М. Мельник, Л.П. Кудирко [та ін.]. К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т. 2018. 612 с.
3. Козак Ю. Г. Міжнародні економічні відносини : запитання та відповіді : навчальний посібник / за ред. Ю. Г. Козака, Т. Спорека, М. А. Зайця. 5-те вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 332 с.
4. Міжнародні економічні відносини: історія, теорія, політика : підруч. / А. С. Філіпенко. - Київ : Либідь, 2019. 960 с.

5. Шталь Т.В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник / Т.В. Шталь та ін. Харків : «Видавництво «Форт», 2015. 364 с.
6. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
7. Патика Н. І. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. І. Патика, О. В. Мартинюк, Д. Г. Кучеренко. К. : «Центр учбової літератури», 2013. 560 с.
8. Войнова Є.І. та ін. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред. С.О.Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 304 с.
9. Муді Р., Поліводський О. Експортно-імпорتنі операції з країнами ЄС: Сільгосппродукція (посібник з правових питань). К.: Європейська комісія, 2015. 112 с.
10. Новицький В. Є., Плотніков О. В. Динаміка зовнішніх боргових зобов'язань України. К.: Політ. думка, 2014. 332 с.
11. Руденко Л.В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. К.: Лібра, 2012. 304 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://www.customs.gov.ua>
4. Офіційний веб-сайт Державної служби експортного контролю України. URL: <http://www.dsecu.gov.ua>
5. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: [http:// www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)
6. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
7. Офіційний сайт Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку. URL: <http://wdc.org.ua/uk/sustainabledevelopment/publications>.
8. Офіційна сторінка статистичної бази ООН. URL: <http://www.trademap.org>
9. Офіційний сайт СОТ. URL: [http:// www.wto.org](http://www.wto.org)
10. Офіційний сайт ЮНКТАД. URL: [http:// www.unctad.org](http://www.unctad.org)